

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา)

Study to Production and Selling of one tambon one product in Songkhla lake basin.

(Nakonsrithammarat Pattalung and Songkhla Province.)

นางอังคณา ธรรมสังการ
คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสงขลา

จากนโยบายการจัดปัญหาความยากจน รัฐบาลได้กำหนดแผนงานพัฒนาที่เป็นรูปธรรม คือ แผนงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product) เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ขึ้นตามความถนัดและความเหมาะสมในแต่ละชุมชน โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการคือ

- 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- 2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) ทำความฝันให้เป็นความจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
- 3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พูมฝึกประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

ในขณะที่ทุกชุมชนให้ความสนใจแผนงานนี้ตลอดจนรัฐบาลได้สนับสนุนในหลายๆ ส่วน ทั้งกระบวนการคิด พัฒนา ส่งเสริมด้านการลงทุน การตลาดเพื่อให้โครงการนี้บรรลุผล 3 ประการข้างต้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือกระดับประเทศ ในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 9 กลุ่ม โดยศึกษาจากแบบสอบถามตามเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของคณะกรรมการกำหนดมาตรฐาน วัดด้านตัวสินค้าและด้านความเข้มแข็งของชุมชน และแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเชิงคุณภาพสภาพการดำเนินธุรกิจ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ มาวิเคราะห์โดยเทคนิค SWOT Analysis พบว่า

การเกิดของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทุกกลุ่มการก่อตั้งมีมาก่อนจะมีแผนงานของรัฐบาล โดยมีอายุของกลุ่มประมาณ 4 – 26 ปี ส่วนใหญ่ทุนก่อตั้งมาจากส่วนราชการ เริ่มจากจำนวนสมาชิกประมาณ 10 – 30 คน จนปัจจุบันมีประมาณ 25 – 60 คน กลุ่มที่มีขนาดใหญ่มีจำนวน 140 คน เมื่อเกิดสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้น ชุมชนได้

ประโยชน์คือ มีการเข้ามาพัฒนาทักษะฝีมือ คุณภาพของสินค้า การสนับสนุนจากทางราชการในการผลิต การตลาด เครื่องจักร อุปกรณ์ นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ พบปะของคนในชุมชน

ทางด้านสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีกระบวนการผลิตส่วนใหญ่ เป็นงานหัตถกรรม อาศัยแรงงานคนเป็นสำคัญ โดยวัตถุดิบหาได้จากท้องถิ่นใกล้เคียง มีราคาไม่สูงมาก กระบวนการจัดจำหน่าย พบว่าจัดจำหน่ายผ่านงานแสดงสินค้าของทางราชการเป็นส่วนมาก และพ่อค้าคนกลางที่อาจจะเห็นสินค้าจากการแสดงสินค้า หรือบางกลุ่มก็ตามมาซื้อ สิ่งผลิตที่กลุ่ม มีการส่งออกไม่มาก โดยส่งออกไปจำหน่ายประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เป็นต้น การกำหนดราคาสินค้าจากคุณภาพของสินค้า และค่าใช้จ่ายในการผลิตราคาไม่สูงมาก

ทางด้านการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยภายใน (1) จุดแข็ง ด้านทักษะฝีมือ ลูกค้าเชื่อมั่นคุณภาพ ส่วนราชการให้การสนับสนุน มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ การเจริญเติบโต เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (2) จุดอ่อน รูปแบบผลิตภัณฑ์มีการลอกเลียนแบบแข่งขันกัน ขาดการวิจัยพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ทั้งการผลิต การตลาดและการเงิน การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงส่วนใหญ่เป็นปากต่อปาก หน่วยงานราชการ ขาดการนำข้อมูลสารสนเทศที่มีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และปัจจัยภายนอก (3) โอกาส ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล สามารถจำหน่ายได้ทั้งภายในและนอกประเทศ มีหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชนสนับสนุน วัตถุดิบหลักส่วนใหญ่มีในท้องถิ่นหาได้ง่าย (4) อุปสรรค ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทั้งด้านการตลาด การผลิตและเครือข่าย แข่งขันกันเอง วัตถุดิบมีปัญหาในบางฤดูกาล เช่น เกิดเชื้อราในฤดูฝน เป็นต้น บางขั้นตอนของกระบวนการผลิตเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

จากการศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์หากจะมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่กลุ่มจะนำไปเพิ่มศักยภาพของกลุ่ม ในแง่จิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาแบบยั่งยืน ส่วนทางด้านการดำเนินธุรกิจควรเสริมด้านการบริหารจัดการทางด้านคุณภาพการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และทางการตลาดที่จะเป็นไปในเชิงรุกมากกว่าในปัจจุบัน